

**ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ
У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ
ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ**

II (76) том

УДК 37.013-053.5(082)
ББК 74.200я43
Т 43

ISSN 2308-3778

Рекомендовано Вченою радою
Інституту проблем виховання НАПН України. Протокол № 9 від 30 жовтня 2017 року.

Видання здійснено за сприяння Міжнародної Експертної Агенції
"Консалтинг і Тренінг" та Східно-Європейського Інституту Психології (Україна – Франція)

Редакційна колегія випуску:
Кремень В.Г., Савченко О.Я., Маноха І.П., Ляшенко О.І., Коцур В.П.,
Вашуленко М.С., Бех І.Д., Петрович Ж.В.

Відповідальний редактор випуску:
Маноха І.П., доктор психологічних наук, професор

Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць - Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору". – Вип. 21. – Кн. 3. – Том II (76). – К.: – Гнозис, 2017. – 440 с.

Theoretical and methodical problems of education of children and pupils: sciences works - Thematic issue "Higher Education of Ukraine in the Context of Integration into the European Educational Space". - Vol. 21. - Ch. 3. - Volume II (76). - K.: Gnosis, 2017. - 440 p.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 20691-10491.
Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України Наказом МОН України від 12.05.2015 № 528.
Збірник включено до міжнародних наукометричних баз Index Copernicus International, Google Scholar, ERIH PLUS.

У тематичному випуску вміщені наукові статті фахівців з питань вищої освіти, присвячені актуальній проблемі входження України до європейського освітнього простору. Перспективи євроінтеграційних процесів у сфері вищої освіти, вимоги Болонського процесу та питання готовності України відповідати цим вимогам, моніторинг якості освіти, стандарти європейського освітнього простору та завдання, що стоять перед вищою освітою України сьогодні - ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв'язання яких звертаються автори випуску. У центрі уваги також питання управління якістю освіти, перспективи запровадження механізмів сучасного освітнього менеджменту, а також - умови й напрями оптимізації та розвитку вищої освіти України в сучасних умовах. Для фахівців-освітян, науковців, дослідників психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.

ISBN 978-966-2760-55-2
ISSN 2308-3778

© Інститут проблем виховання НАПН України, 2017 р.
© Східно-Європейський Інститут Психології, 2017 р.
© Міжнародна Експертна Агенція "Консалтинг і Тренінг", 2017 р.
© Видавництво "Гнозис", 2017 р.

**HIGHER EDUCATION OF UKRAINE
IN THE CONTEXT
OF INTEGRATION TO EUROPEAN
EDUCATIONAL SPACE**

ОВСЯНКИНА Л.А.

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії,
Київський університет імені Бориса
Грінченка, м. Київ, Україна

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА ПРОЦЕС МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ (ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ)

Розглядається специфіка розвитку сучасного інформаційного суспільства й аналізуються проблеми, що виникають в Україні через неузгодження темпів розвитку економіки, технологій, виробництва й освітнього комплексу. Акцентується увага на тому, що сучасне українське суспільство переживає складний період свого розвитку, коли у суспільній свідомості продовжують домінувати ще цінності попередньої епохи, а сучасні реалії потребують від особистості вже інших орієнтирів. Освіта в інформаційному суспільстві аналізується як домінуюча сфера, від якої очікують серйозних наукових розробок та обґрунтованих практичних рекомендацій для підготовки фахівця нового типу, адекватного сучасному науково-технологічному потенціалу планетарного співтовариства. У статті акцентується увага на рисах сучасного інформаційного суспільства: стрімкий динамічний розвиток; інтенсивний обмін інформацією; кроскультурні комунікації; розширення свободи, відкритості спілкування та співпраці; невизначеність; нелінійність; стохастичність; непередбачуваний характер змін. Доведено, що світоглядні й методологічні засади освітнього процесу мають бути орієнтовані на цілісну наукову картину світу й людини, що спирається на осмислення новітніх результатів усіх наук. Тільки гармонійне поєднання цінностей суспільства ХХ і ХХІ ст., виведення їх на більш високий інтегрований рівень глобальної мудрості, передбачення конфліктів цих цінностей та можливих наслідків розвитку інформаційних технологій, може врятувати ситуацію і стати кроком до майбутнього цивілізованого розвитку людства.

Ключові слова: інформаційне суспільство, інформаційні технології, людина, освіта, освітній комплекс, модернізація освіти.

Рассматривается специфика развития современного информационного общества и анализируются проблемы, которые возникают в Украине из-за несогласованности темпов развития

экономики, технологий, производства и образовательного комплекса. Акцентируется внимание на том, что современное украинское общество переживает сложный период своего развития, когда в общественном сознании продолжают доминировать еще ценности предыдущей эпохи, а современные реалии требуют от личности уже других ориентиров. Образование в информационном обществе анализируется как доминирующая сфера, от которой ожидают серьезных научных разработок и обоснованных практических рекомендаций для подготовки специалиста нового типа, адекватного современному научно-технологическому потенциалу планетарного сообщества. В статье акцентируется внимание на чертах современного информационного общества: стремительное динамичное развитие; интенсивный обмен информацией; кросскультурные коммуникации; расширение свободы, открытости общения и сотрудничества; неопределенность; нелинейность; стохастичность; непредсказуемый характер изменений. Доказано, что мировоззренческие и методологические основы образовательного процесса должны быть ориентированы на целостную научную картину мира и человека, которая базируется на осмыслении новейших результатов всех наук. Только гармоничное сочетание ценностей общества XX и XXI ст., вывод их на более высокий интегрированный уровень глобальной мудрости, предвидения конфликтов этих ценностей и возможных последствий развития информационных технологий, может спасти ситуацию и стать шагом к будущему цивилизованному развитию человечества.

Ключевые слова: информационное общество, информационные технологии, человек, образование, образовательный комплекс, модернизация образования.

The specificity of the development of the modern information society is considered and problems arising in Ukraine are analyzed due to the lack of coordination of the rates of economic development, technologies and production, and educational complex. The emphasis is placed on the fact that modern Ukrainian society is experiencing a difficult period of its development, when in the public consciousness the values of the previous era continue to dominate, and modern realities require from the person completely different landmarks. Education in the information society is analyzed as the dominant sphere, from which serious scientific developments and substantiated practical recommendations for the preparation of a specialist of a new type, adequate to the modern scientific and technological potential of the planetary community, are

Вища освіта у контексті інтеграції до європейського освітнього простору

expected. The article focuses on the features of the modern information society: rapid dynamic development; intensive information exchange; cross-cultural communication; expansion of freedom and openness of communication and cooperation; uncertainty; nonlinearity; stochasticity; unpredictable nature of change. It is proved that the ideological and methodological principles of the educational process should be oriented on a holistic scientific picture of the world and man based on the comprehension of the latest results of all sciences. Only a harmonious combination of the values of the society of the 20th and 21st centuries, bringing them to a higher integrated level of global wisdom, anticipating conflicts of these values and the possible consequences of the development of information technologies can save the situation and become a step towards the future of civilized human development.

Key words: *information society, information technologies, people, education, educational complex, modernization of education.*

Вступ. Однією з провідних тенденцій сучасного соціального розвитку є утвердження цілісного глобального інформаційно організованого суспільства, головною ознакою якого є визнання інформації та наукового знання провідними ресурсами й визначальним фактором суспільного життя. У суспільних процесах сьогодні активно домінує логіка розвитку мереж, що призводить до втрати стабільності ієрархічних структур порядку. Зміни прискорюються і набувають перманентного й непередбачуваного характеру, а життя людей у такому кризовому світі стає тотально невизначеним.

У кожен історичну епоху освіта – це сфера, від якої очікують серйозних наукових розробок та обґрунтованих практичних рекомендацій. В інформаційному суспільстві освіта має виробити нову наукову методологію, нову модель підготовки фахівця, адекватного сучасному науково-технологічному потенціалу планетарного співтовариства. Отже, важливим завданням у цьому аспекті є підготовка людини до завтрашнього дня, майбутнього, оскільки темпи розвитку системи освіти і техніко-технологічних засад цивілізації різні. Враховуючи високий динамізм, нелінійність, стохастичність розвитку сучасного світу, людина має більшою мірою орієнтувати свою розумову діяльність на вирішення стратегічних завдань. Для цього їй необхідно вміти прораховувати різні альтернативні варіанти подій, аналізувати, обирати пріоритети. Така діяльність потребує вміння швидко знаходити необхідну інформацію й творчо обробляти її великі об'єми.

За останні роки опубліковано чимало фундаментальних робіт, присвячених аналізу значної неузгодженості між рівнем суспільного розвитку (зокрема, таких суспільних сфер, як наука, техніка та технології, економіка, виробництво, духовне життя) та освітнім комплексом. Складовою частиною цих робіт є філософ-

ський аналіз змін, що відбуваються в сучасному українському суспільстві, та суперечностей у сучасній освіті тощо. Науковці стверджують, що для адекватної підготовки фахівців сучасна освіта має активно використовувати у своєму арсеналі найновіші наукові досягнення. На необхідності цього процесу наголошують В. Андрущенко [1], Л. Горбунова [2], К. Корсак [4], В. Лук'янець [5], Н. Яковець [7] та багато інших українських вчених. Зусилля теоретиків і практиків у сфері освіти вже сьогодні спрямовані на формування нелінійного мислення та наосвідомості як важливих атрибутів людини найближчого майбутнього. Так, К. Корсак пропонує створення ноофілософії XXI ст. як засобу формування для людства можливостей стати мудрішим без втрат від глобальних катаклізмів. Ще не вивченими залишаються безліч аспектів цієї проблеми, а саме: специфіка побудови нового образу мислення і дій людини, необхідних для розгортання прийнятних сценаріїв майбутнього; шляхи створення умов для досягнення миру, соціальної рівності і справедливості; досягнення сталого економічного розвитку та поліпшення навколишнього середовища в цілому.

У стратегії освіти ми маємо перейти до розробки конкретних критеріїв та чітких характеристик для розробки освітніх програм та конкретних завдань її реформування.

Мета статті: аналіз суперечностей між рівнем суспільного розвитку в Україні та освітнім комплексом, а також способів їх подолання.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні людство входить в епоху інтенсивного обміну інформацією, кроскультурних комунікацій, розширення свободи і відкритості спілкування та співпраці. Розвиток сучасних технологій вносить вагомі зміни в життя суспільства, впливає на всі сторони його соціального життя. Змінюється не тільки зміст праці, але й швидко зростає її продуктивність, адже мікроелектронна революція збільшує силу людського інтелекту. Разом із тим, істотні перетворення відбуваються в усьому соціокультурному устрої сучасної цивілізації. Сучасне українське суспільство переживає складний період свого розвитку, коли у суспільній свідомості продовжують домінувати ще цінності попередньої епохи, а сучасні реалії потребують від особистості зовсім інших орієнтирів. Світ починає диктувати людині свої нові вимоги, а діалектика взаємодії між світом і людиною стає такою: чим вищим стає рівень технологічного виробництва і всієї людської діяльності, тим від людини вимагається ще вищий ступінь її розвитку та взаємодії з навколишнім середовищем.

Так, у попередню, індустріальну епоху («друга хвиля») [6] на всіх рівнях життя соціуму домінували такі шість регулятивних принципів: стандартизація, централізація, синхронізація, спеціалізація, концентрація і максимілізація. Проте новітні досягнення науки й техніки привели в рух «третю хвилю» розвитку цивілізації, яка сьогодні продовжує руйнувати (вступаючи у конфлікт із ними) всі шість принципів попередньої економіки. В результаті цього процесу попередні

Вища освіта у контексті інтеграції до європейського освітнього простору

принципи співіснування людей у соціумі мають змінитися на абсолютно протилежні. У сучасному соціумі утворюється нова, динамічна й специфічна реальність, яка потребує серйозних змін не тільки від самої людини, а й від усіх соціальних інститутів (освіти, культури тощо). У соціумі зароджуються нові установки щодо праці, статі, нації, дозвілля, авторитетів. Насамкінець, людина змінює своє ставлення до життя як такого. Цей процес є досить тривалим й повільним, адже він стосується зміни сфери людської свідомості, мислення, ціннісних орієнтацій, установок та моральних норм, які закладає традиційна освіта. У кожному історичному епоху освіта – це сфера, від якої очікують серйозних наукових розробок та обґрунтованих практичних рекомендацій. В інформаційному суспільстві освіта має виробити нову наукову методологію, нову модель підготовки фахівця, адекватного сучасному науково-технологічному потенціалу планетарного співтовариства. Отже, важливим завданням у цьому аспекті є підготовка людини до завтрашнього дня, майбутнього, оскільки темпи розвитку системи освіти і техніко-технологічних засад цивілізації різні. Враховуючи високий динамізм, нелінійність, стохастичність розвитку сучасного світу, людина має більшою мірою орієнтувати свою розумову діяльність на вирішення стратегічних завдань. Для цього їй необхідно вміти прораховувати різні альтернативні варіанти подій, аналізувати, обирати пріоритети. Така діяльність потребує вміння швидко знаходити необхідну інформацію й творчо обробляти її великі об'єми.

У сучасному суспільстві від інформації та її експлуатації починає залежати якість життя людини, так само як і перспективи соціальних змін та економічного розвитку. Під впливом досягнень у сфері інформації та знання знаходяться також стандарти життя, форми праці та відпочинку, система освіти та ринок. Нові економічні відносини та засоби реклами формують нову економічну культуру та механізми економічної конкуренції, що обумовлює виникнення нового психологічного типу особистості з новими цілями та цінностями, необхідними йому для виживання у нових умовах.

Можна погодитись із Дебором Г., що сучасне суспільство поступово перетворюється на інтерактивний спектакль [3], в соціальній сфері якого відбуваються глобальні зміни – з'являються активні виробники інформації (суб'єкти впливу – клас інтелігенції, політична еліта, білі комерці тощо) та її споживачі (об'єкти впливу – нижчий клас). В результаті реципієнт (пересічна людина) перетворюється на глядача, об'єкта морального впливу, який ілюзорно та ціннісно поверхово сприймає світ, а комунікатор на актора (суб'єкта), який активно морально впливає через сучасні технології та ЗМІ на нього.

На наш погляд, у суспільстві, де так чітко розподіляються та нав'язуються «ролі» та функції, спостерігаються також й небезпечні тенденції розвитку, що призводить до спрощення та звуження цінностей: відбувається примусове переміщення інтересів суб'єкта з духовної, інтелектуальної сфери в матеріальну,

тілесно-речову; перетворення культу знання і просвіти на культ задоволення та природності; звільнення від прагнення до морального ідеалу й орієнтація на норми гедонізму та утилітаризму; заміна творчості – споживацтвом, життя – грою, реальних відносин – віртуальними, особистої відповідальності – колективною.

Все це свідчить про те, що моральні проблеми сучасної техногенної цивілізації, на жаль, стають складнішими та небезпечнішими, не локальними, як раніше, а глобальними, а наслідки їх вирішення будуть віддзеркалені не тільки на їх безпосередніх учасниках, але й на майбутніх поколіннях всієї планети.

Висновки. Отже, на думку автора статті, тільки гармонійне поєднання цінностей суспільства XX і XXI ст., виведення їх на більш високий інтегрований рівень глобальної мудрості, передбачення конфліктів цих цінностей та можливих наслідків розвитку інформаційних технологій, може врятувати ситуацію і стати кроком до майбутнього цивілізованого розвитку людства.

Сьогодні саме життя вимагає від освіти вирішення суспільних завдань і протиріч, що назріли протягом останнього століття. На думку автора, в сучасному інформаційному суспільстві важливий процес підготовки професіонала не може відбуватися без врахування ціннісних орієнтацій суб'єкта, оскільки людина є складною системою, яка постійно здійснює ціннісний вибір. Сучасний фахівець – це людина, в якій гармонійно має бути представлено поєднання як високої кваліфікації, віртуозного володіння технікою, так і соціальної відповідальності, загальнолюдських моральних цінностей та чітких ціннісних орієнтацій. Без останніх в умовах реальної взаємодії зі світом людині не можливо чітко сформулювати цілі будь-якої діяльності, зробити правильний соціальний вибір та усвідомити відповідальність за власні дії.

Нагальні потреби практики XXI століття, розвиток соціального знання, загальна трансформація світоглядних і моральних цінностей диктують необхідність модернізації й відповідного оновлення національної системи освіти, яка має закладати фундамент держави. Необхідні кардинальні зміни, вдосконалення механізму, змісту освіти і форм її прояву. Світоглядні й методологічні засади освітнього процесу мають бути орієнтовані на цілісну наукову картину світу й людини, що спирається на осмислення новітніх результатів усіх наук. Система освіти покликана допомогти людині встати на шлях свідомого та відповідального вибору тих способів мислення та дій, які сприятимуть збереженню життя, культури й природи.

Подальших наукових розробок вимагає багатоплановість та складність завдань, пов'язаних із філософським аналізом специфіки формування людини нового типу, здатної до спільних мудрих дій задля загального порятунку глобального світу.

Вища освіта у контексті інтеграції до європейського освітнього простору

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Філософія освіти XXI століття: пошук пріоритетів // Філософія освіти. – 2005. – №1. – С.5-17.
2. Горбунова Л. Транскультурна компетентність: освітній шлях до глобальної культури миру // Філософія освіти. – 2014. – №2 (15). – С.141-167.
3. Дебор Г. Общество спектакля. – М.: Логос, 2000. – 184 с.
4. Корсак К., Корсак Ю. Глобальне майбутнє людства в контексті розвитку вищої освіти // Вища освіта України. – 2013. – № 3. – С. 35-41.
5. Лук'янець В. Фундаментальна наука і науковий світогляд у перспективі XXI сторіччя // Філософська думка. – 2006. – № 3. – С.25-37.
6. Тоффлер Е. Третя хвиля / Пер. з англ. А. Євса. – К.: «Всесвіт», 2000. – 480 с.
7. Яковець Н. Евристичні і практичні перспективи педевтології – спеціалізованої науки про педагогічних працівників // Вища освіта України. – 2007. – №4. – С. 36-42.

References:

1. Andrushchenko V. Filosofiya osvity XXI stolittya: poshuk priorytetiv // Filosofiya osvity. – 2005. – №1. – S.5-17.
2. Horbunova L. Transkul'turna kompetentnist': osvitniy shlyakh do hlobal'noyi kul'tury myru // Filosofiya osvity. – 2014. – №2 (15). – S.141-167.
3. Debor H. Obshchestvo spektaklya. – M.: Lohos, 2000. – 184 s.
4. Korsak K., Korsak YU. Hlobal'ne maybutnye lyudstva v konteksti rozvytku vyshchoyi osvity // Vyshcha osvita Ukrayiny. – 2013. – № 3. – S. 35-41.
5. Lukyanets' V. Fundamental'na nauka i naukovyy svitohlyad u perspektyvi KHKHI storichchya // Filosofs'ka dumka. – 2006. – № 3. – S.25-37.
6. Toffler E. Tretya khvylya / Per. z anhl. A. Yevsa. – K.: «Vsesvit», 2000. – 480 s.
7. Yakovets' N. Evrystychni i praktychni perspektyvy pedevtolohiyi – spetsializovanoyi nauky pro pedahohichnykh pratsivnykiv // Vyshcha osvita Ukrayiny. – 2007. – №4. – S. 36-42.

Ovsiankina Liudmyla
candidate of philosophical Sciences, associate Professor,
Borys Hrynchenko Kyiv University, c. Kyiv
l.ovsiankina@kubg.edu.ua

INFLUENCE OF INFORMATIVE SOCIETY ON THE MODERNIZATION PROCESS
MODERN EDUCATION (PHILOSOPHICAL ANALYSIS)

САВЕЛЬЄВ В.Г.

доцент кафедри інфекційних хвороб ,

РЯБОКОНЬ О.В.,

професор, зав. кафедрою

інфекційних хвороб,

ФУРИК О.О.,

доцент кафедри інфекційних хвороб,

УШЕНИНА Н.С.,

доцент кафедри інфекційних хвороб,

ОНИЩЕНКО Т.Є.,

доцент кафедри інфекційних хвороб,

ЗАДИРАКА Д.А.,

к.мед.н., асистент кафедри

інфекційних хвороб,

Запорізький національний медичний

університет , м. Запоріжжя, Україна

ПРО ЗАРОДЖЕННЯ МЕДИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ В КРАЇНАХ СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ ТА ГРЕЦІЇ

У статті наведені взаємозв'язки між медициною та філософією та данні щодо зародження медичної філософії в країнах Стародавнього Сходу та Греції.

Ключові слова: медицина, філософія

В статье приведены взаимосвязи между медициной и философией и данные по зарождения медицинской философии в странах Древнего Востока и Греции.

Ключевые слова: медицина, философия

The article describes the relationship between medicine and philosophy and provides data on the emergence of medical philosophy in the countries of the Ancient East and Greece.

Key words: medicine, philosophy

Медична наука історично завжди містила деяку філософську компоненту, потребуючи діалектичного підходу до вивчення організму людини, як у нормі, так і в патології. Незважаючи на різні напрямки діяльності та різні шляхи пошуку істини, обидві вони вирішують одну і ту ж проблему — проблему виживання людства, самовизначення людини як природної та культурної істоти, роблячи її морально осмисленою. Медицина майже завжди стикається